

Modistes & Sastres

“Modistes i sastres: vestits a mida”

Dossier Didàctic per a mestres

Taller didàctic del Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa.
En col·laboració amb Schola. Didàctica Activa.
Dibuixos a càrrec de Xavier Càliz.

Índex

Presentació.....	5
Proposta didàctica dins el currículum d'Educació Primària	6
Àmbit lingüístic.....	6
Àmbit matemàtic.....	6
Àmbit de ciències socials.....	7
Àmbit artístic.....	8
Modistes i sastres: vestits a mida. Cicle Mitjà d'Educació Primària.....	9
Objectius	9
Continguts factuais.....	9
Continguts conceptuals.....	9
Continguts procedimentals	9
Continguts actitudinals.....	9
Metodologia de l'activitat per a cicle mitjà.....	10
Activitat 1	10
Activitat 2	10
Grup1. L'ofici de modista i de sastre.....	10
Grup 2. Objectes necessaris per fer la feina de les modistes i els sastres	10
Grup 3. El Patronatge	10
Grup 4. Mesures del cos en la moda.....	11
Material per l'alumnat	11
Temporització.....	11
Proposta de treballs posteriors.....	11
Modistes i sastres: vestits a mida. Cicle Superior d'Educació Primària	12
Objectius	12
Continguts factuais.....	12
Continguts conceptuals.....	12
Continguts procedimentals	12
Continguts actitudinals.....	13
Metodologia de l'activitat per a cicle superior	13
Activitat 1	13
Activitat 2	13
Grup1. L'ofici de modista i de sastre.....	13

Grup 2. Objectes necessaris per fer la feina de les modistes i els sastres	14
Grup 3. El Patronatge	14
Grup 4. Mesures del cos en la moda.....	14
Temporització.....	14
Proposta de treballs posteriors.....	14
Bibliografia	15

“Modistes i sastres: vestits a mida”

Presentació

Aquest taller té la finalitat d'acostar l'alumnat a l'ofici antic de fer vestits a mida. Si bé és cert que les dones realitzaven tasques relacionades amb la costura, històricament, els únics autoritzats a crear vestits a mida van ser els sastres que estaven organitzats corporativament en gremis. Entre les tasques atribuïdes a les dones al llarg del temps, hi ha la de cosir, però no va ser fins a l'inici del període industrial que les dones veieren reconegut el seu dret a confeccionar roba. D'aquesta manera a partir de la primera meitat del segle XIX, en general, els sastres seguien confeccionant vestits a mida pels homes mentre que les modistes s'especialitzaren en la mateixa tasca però adreçada a les dones.

A finals del segle XIX la tasca de la dona que feia vestits es va associar a la moda, d'aquí ve el nom de modista. Les modistes amb taller propi van anar proliferant a casa nostra adoptant les tendències de París, que ha marcat la moda durant tres-cents anys fins als nostres dies.

En el mateix moment, d'altres modistes que no tenien recursos per tenir el seu propi taller treballaven des de casa cosint roba de baixa qualitat que es venia als magatzems on es podia comprar per talles. Així s'imposà a poc a poc, la roba de vestir confeccionada que es contraposa a la roba feta a mida.

Tot i que des del segle XVIII apareixen ben distingides les figures de la modista i el sastre, és cert que ambdós col·lectius compartien ofici i per tant, tècniques, instruments i establiments. Tenien tantes coses en comú que només el nom els distingia. Una de les característiques del desenvolupament i la civilització són el vestit i la moda. La forma de vestir, ha estat, des de l'antiguitat, un reflex de la societat de cada moment, per tant, conèixer l'ofici de les persones que han vestit als nostres avantpassats ens permet apropar-nos a la vida quotidiana dels que ens han precedit, als seus costums i tradicions i a la particular forma de veure la vida en cada període.

Conèixer el procés de confecció ens permet entrar en contacte amb un vocabulari que cada cop està més restringit als sectors professionals, quan fa poc menys de cinquanta anys formava part del llenguatge natural parlat a casa. A més, per fer vestits, calien també coneixements de geometria, matemàtiques i seguir un rigorós procediment allunyat de la improvisació. Modistes i sastres havien d'estar dotats de capacitats imprescindibles per desenvolupar el seu ofici, com per exemple, la de passar del projecte en pla a les tres dimensions. De fet, el resultat del treball en els tallers de confecció i costura depenia d'un profund coneixement del cos humà, perquè en realitat, la modista i el sastre que triomfaven no eren aquells que creaven les obres més boniques o atrevides, sinó els que dissimulaven amb més gràcia les petites imperfeccions del cos. Els millors sastres i modistes eren aquells que no només eren capaços de reeixir en les capacitats esmentades fins ara, sinó que també creaven vestits bonics.

Proposta didàctica dins el currículum d'Educació Primària

Àmbit lingüístic

En l'àmbit lingüístic el taller introdueix un seguit de vocabulari relacionat amb els oficis de modista i de sastre. Molts dels objectes i processos que s'esmenten eren quotidians a moltes de les llars catalanes fa només 50 anys. Tanmateix, els canvis en l'economia i en les formes de vida familiars han portat a la pèrdua d'aquestes paraules i expressions que abans eren més habituals.

Les competències relacionades amb els continguts del taller són:

Competència 1. Comprendre textos orals de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i escolars

- Comprendre vocabulari bàsic d'ús en l'àmbit domèstic i en l'ofici de modista i sastre.

Competència 2. Produir textos orals de tipologia diversa adequats a la situació comunicativa.

- Utilitzar en l'expressió oral el vocabulari específic relacionat amb la temàtica del taller.

Àmbit matemàtic

Una de les tasques més importants relacionades amb l'ofici de modista i sastre és el patronatge. Els patrons són imprescindibles a l'hora de produir vestits a mida. Per a dissenyar-los són imprescindibles coneixements de geometria i de càlcul matemàtic. En aquest sentit, el disseny de patrons requereix la identificació dels diferents tipus de línies i corbes, així com formes geomètriques i sobretot el trasllat de les mesures del pla tridimensional al pla bidimensional, per passar de la presa de mesures al projecte en el patró.

Les competències relacionades amb els continguts del taller són:

Competència 1. Traduir un problema a una representació matemàtica i emprar conceptes, eines i estratègies matemàtiques per resoldre'l.

- Traduir un projecte de vestit al llenguatge matemàtic.
- Prendre mesures.

Competència 4. Fer conjectures matemàtiques adients en situacions quotidianes i comprovar-les.

- Observar figures geomètriques (2D i 3D)
- Relacionar les línies i les figures en el patró.

Competència 7. Identificar les matemàtiques implicades en situacions quotidianes i escolars i cercar situacions que es puguin relacionar amb idees matemàtiques concretes.

- Descriure tipus de línies i corbes en els patrons.
- Identificar formes geomètriques en els patrons.
- Associar les diferents parts del patronatge.

Àmbit de ciències socials

Les ciències socials són les que ens expliquen la història del vestit i de les persones que han treballat en els oficis relacionats. L'Arxiu Municipal de Terrassa, té a l'arxiu digital els padrons d'habitants de finals del segle XIX i principis del segle XX. Aquests són una altra manera de conèixer la importància i abast del sector tèxtil i de la confecció al municipi i les varietats d'oficis que s'hi dedicaven a través de la recerca científica de fonts primàries.

Per altra banda, l'exposició "Un museu, mil trames" ens ofereix la possibilitat d'endinsar-nos en l'evolució dels vestits al llarg del temps i el paper que hi van tenir sastres i modistes.

Competència 1. Plantejar-se preguntes sobre el medi, utilitzar estratègies de cerca de dades i analitzar resultats per trobar respostes.

- Plantejar preguntes entorn dels oficis relacionats amb el vestit.
- Observar i manipulació de fonts d'informació primària i secundària que són treballades com a fonts històriques.

Competència 2. Interpretar el present a partir de l'anàlisi dels canvis i continuïtats al llarg del temps, per comprendre la societat en què vivim.

- Explorar i anàlisi de diferents tipus de vestimenta masculina i femenina al llarg del temps.
- Comparar de les formes de vestimenta antigues i d'actualitat per tal d'establir una relació.
- Establir les característiques de les feines de sastres i modistes i comparació amb l'actualitat.
- Relacionar el vestit com a producte d'un treball manual d'homes i dones que produïen amb estris i costums propis del seu temps.

Competència 5. Valorar problemes socials rellevants interpretant-ne les causes i les conseqüències per plantejar propostes de futur.

- Aprofundir en les feines dels sastres i les modistes d'abans per comprendre les diferències de gènere.
- Establir la diferència entre els vestits dels homes i els de les dones per valorar els criteris que regien les modes d'abans.

Competència 9. Utilitzar materials de manera eficient amb coneixements científics i criteris tecnològics, per resoldre situacions quotidianes.

- Investigar amb els objectes que s'usaven en els oficis relacionats amb la confecció i el vestit.

- Apropar-se a l'ús dels instruments que es feien servir al tombant de segle per fer els vestits i els seus complements.

Àmbit artístic

El vestit és sens dubte, una de les moltes formes d'expressió artística, marcada com tota obra, pel context històric de la qual n'és fruit. L'observació dels vestits que exposa el museu així com el seguiment del taller, contribueix a endinsar-se en el món de l'art i la seva relació amb l'alta costura, tot fomentant la capacitat creativa i la imaginació.

Competència 3. Comprendre i valorar elements significatius del patrimoni artístic proper, de Catalunya i d'arreu.

- Analitzar diferents formes de vestir com a expressió de la identitat i la cultura.

Competència 8. Improvisar i crear amb els elements i recursos bàsics dels diferents llenguatges artístics

- Crear a partir dels patrons dels models de vestit del passat.

Modistes i sastres: vestits a mida. Cicle Mitjà d'Educació Primària

Objectius

- Indagar en la feina de les modistes i els sastres abans de que existís la roba confeccionada.
- Distingir entre la feina dels sastres i la de les modistes.
- Descobrir com s'han fet les peces de roba al llarg del temps.
- Treballar amb el vocabulari relacionat amb la confecció.
- Relacionar formes i línies geomètriques en els patrons.
- Identificar instruments relacionats amb l'ofici de modista i sastre.

Continguts factuais

- Gremi de sastres
- Modistes

Continguts conceptuals

- L'ofici de modista
- L'ofici de sastre
- Instruments
- El vestit
- Els patrons
- Prendre mides
- Vocabulari relacionat amb l'ofici
- Geometria en els patrons

Continguts procedimentals

- Anàlisi de processos artesanals que formen part del nostre patrimoni cultural.
- Observació d'il·lustracions d'objectes per comprovar la seva funció.
- Formulació de preguntes a partir de fonts d'informació històrica.
- Utilització de vocabulari específic dels oficis de modista i sastre.
- Representació gràfica dels vestits.
- Identificació de cadascuna de les mides del cos a l'hora de fer un vestit.
- Descriure cadascuna de les parts del patronatge a partir de línies i formes geomètriques.

Continguts actitudinals

- Respecte pel patrimoni cultural.
- Compromís en la realització d'activitats en grup amb la finalitat d'obtenir coneixement.
- Interès per la llengua natural parlada a les llars.
- Valoració del vestit com a manifestació cultural.

Metodologia de l'activitat per a cicle mitjà

El taller consta de quatre activitats a través de les quals l'alumnat resoldrà les qüestions que es plantejaran en cada cas. Es planteja un treball cooperatiu, en grup i de descoberta amb un component lúdic.

El taller consta de tres parts. Una primera part en la qual s'exploren els coneixements previs de l'alumnat amb relació a les modistes i els sastres. A continuació es desenvolupa el treball per grups. Cada grup participa en un joc de descoberta que serveix per introduir els conceptes que es treballen en el taller i per estructurar coneixement.

A continuació, un cop cada grup ha acomplert les tasques encomanades, fan una posada en comú a tall de conclusió.

Activitat 1

La primera activitat "Els vestits d'abans" es farà a partir dels vestits que hi haurà exposats al museu, que s'hauran d'identificar amb els dibuixos d'aquests, tot establint l'època a la qual pertanyen, els materials dels quals estan fets i les característiques que presenten.

- Observen els vestits,
- Els busquen a l'exposició
- Vesteixen els maniquins

Activitat 2

Posteriorment, ja l'aula taller, es dividirà la classe en els quatre grups i cadascun treballarà:

- Grup 1. L'ofici de modista i l'ofici de sastre.
- Grup 2. Objectes necessaris per fer la feina de les modistes i els sastres.
- Grup 3. Patronatge.
- Grup 4. Mesures del cos en la moda.

Grup 1. L'ofici de modista i de sastre

- Identifiquen les definicions de conceptes de sastre, sastressa, modista i costurera amb l'ajut de les targetes.
- Llegeixen les accions que fan les modistes i els sastres i les ordenen.

Grup 2. Objectes necessaris per fer la feina de les modistes i els sastres

- Llegeixen les frases que defineixen cadascun dels objectes que utilitzen les modistes i els sastres.
- Relacionen els conceptes amb els dibuixos que els representen
- Identifiquen les frases amb els objectes.

Grup 3. El Patronatge

- Relacionen les principals imatges de formes geomètriques amb les seves formes i concepte.
- Observen les imatges de com es fa un patró:
 - cos per davant,

- cos pel darrere,
- faldilla per davant,
- faldilla per darrere
- mànigues
- Identifiquen algunes de les formes en els patrons.
- Agafen els patrons més rígids, els identifiquen.
- Agafen el vestit mig confeccionat de tela i el relacionen amb els patrons,
- Munten el vestit mig confeccionat en el maniquí.

Grup 4. Mesures del cos en la moda

- Observen els documents que expliquen quines són les mesures
- Relacionen el nom de les mesures amb les parts del cos que s'han de mesurar.
- Mesuren a una persona del grup i prenen nota a la llibreta de la modista/sastre

Material per l'alumnat

L'alumnat disposa del Quadern d'encàrrecs que simula el quadern d'una modista en el que s'hi pren nota dels aspectes a tenir en compte a l'hora de fer el vestit encarregat.

Aquest quadern es pot fer parcialment durant l'activitat i es pot acabar a casa o a l'escola.

Temporització

1h, 15'

Proposta de treballs posteriors

- En finalitzar l'activitat es pot completar el Quadern d'encàrrecs que s'ha començat a treballar durant el taller.
- Entrar al catàleg del Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa per ampliar informació.
- Indagar en l'àmbit familiar o proper si hi ha algun dels avantpassats dels infants que s'hagi dedicat a aquest ofici de modista, sastre o algun dels oficis relacionats. En cas afirmatiu, demanar al familiar que vagi a classe i expliqui a l'alumnat la seva experiència.

Modistes i sastres: vestits a mida. Cicle Superior d'Educació Primària

Objectius

- Indagar en l'ofici de les modistes i els sastres en el tombant de segles XIX i XX.
- Analitzar fonts primàries relacionades amb l'ofici de fer vestits a mida.
- Distingir entre la feina dels sastres i la de les modistes.
- Identificar els instruments que utilitzaven les modistes i els sastres.
- Adquisició de nou vocabulari relacionat amb l'ofici de fer vestits.
- Descobrir les diferències entre els vestits fets a mida i els confeccionats de forma industrial.
- Analitzar la importància de les matemàtiques i la geometria en la creació del patronatge.
- Observar la importància del vestit en l'àmbit social.
- Distingir els diferents aspectes del tallatge.
- Potenciar la creativitat a través del joc amb patrons.

Continguts factuais

- Gremi de sastres
- Modistes

Continguts conceptuals

- L'ofici de modista
- L'ofici de sastre
- Objectes propis d'aquests oficis i la seva nomenclatura.
- Parts del vestit d'home al tombant de segle XIX-XX.
- Parts del vestit de dona al tombant de segle XIX-XX.
- Parts del procés de confecció d'un vestit a mida.
- Vocabulari relacionat amb l'ofici
- Geometria dels patrons.

Continguts procedimentals

- Anàlisi de fonts d'informació històrica.
- Anàlisi d'objectes que formen part del nostre patrimoni cultural.
- Manipulació i utilització d'objectes per comprovar la seva funció.
- Utilització de vocabulari específic dels oficis de modista i sastre.
- Representació gràfica dels vestits.
- Identificació de cadascuna de les mides del cos a l'hora de fer un vestit.
- Descripció de cadascuna de les parts del patronatge a partir de línies i formes geomètriques.
- Creació de vestits a partir de patrons antics.

Continguts actitudinals

- Respecte pel patrimoni cultural.
- Compromís en la realització d'activitats en grup amb la finalitat d'obtenir coneixement.
- Interès per la llengua natural parlada a les llars.
- Valoració del vestit com a manifestació cultural.

Metodologia de l'activitat per a cicle superior

El taller consta de quatre activitats a través de les quals l'alumnat resoldrà les qüestions que es plantejaran en cada cas. Es planteja un treball cooperatiu, en grup i de descoberta amb un component lúdic.

El taller consta de tres parts. Una primera part en la qual s'exploren els coneixements previs de l'alumnat amb relació a les modistes i els sastres. A continuació es desenvolupa el treball per grups. Cada grup participa en un joc de descoberta que serveix per introduir els conceptes que es treballen en el taller i per estructurar coneixement.

A continuació, un cop cada grup ha acomplert les tasques encomanades, fan una posada en comú a tall de conclusió.

Activitat 1

La primera activitat "Els vestits d'abans" es farà a partir dels vestits que hi haurà exposats al museu, que s'hauran d'identificar amb els dibuixos d'aquests, tot establint l'època a la qual pertanyen, els materials dels quals estan fets i les característiques que presenten.

- Observen els vestits,
- Els busquen a l'exposició
- Vesteixen els maniquins

Activitat 2

Tot seguit es dividirà el grup-classe en quatre grups de treball que abordaran una recerca en grups:

- Grup 1. L'ofici de modista i l'ofici de sastre.
- Grup 2. Objectes necessaris per fer la feina de les modistes i els sastres.
- Grup 3. Patronatge.
- Grup 4. Mesures del cos en la moda.

Grup1. L'ofici de modista i de sastre

- Fullegen el padró d'habitants de Terrassa de 1910 i busquen el nom dels oficis relacionats amb la confecció.
- Fullegen el Manual del Sastre de 1873 per saber quines són les feines que es feien.

- Identifiquen les definicions de conceptes de sastre, sastressa, modista i costurera amb l'ajut de les targetes.
- Llegeixen les accions que fan les modistes i els sastres i les ordenen.

Grup 2. Objectes necessaris per fer la feina de les modistes i els sastres

- Llegeixen les frases que defineixen cadascun dels objectes que utilitzen les modistes i els sastres
- Relacionen els conceptes amb els dibuixos que els representen
- Identifiquen les frases amb els objectes.

Grup 3. El Patronatge

- Relacionen cadascuna de les imatges geomètriques amb les seves formes i conceptes.
- Observen les imatges de com es fa un patró:
 - cos per davant,
 - cos pel darrere,
 - faldilla per davant,
 - faldilla per darrere
 - mànigues
- Identifiquen les formes geomètriques que inclouen els patrons.
- Identifiquen algunes de les formes en els patrons.
- Agafen els patrons més rígids, els identifiquen.
- Agafen el vestit mig confeccionat de tela i el relacionen amb els patrons,
- Munten el vestit mig confeccionat en el maniquí.

Grup 4. Mesures del cos en la moda

- Observen els documents que expliquen quines són les mesures
- Relacionen el nom de les mesures amb les parts del cos que s'han de mesurar.
- Mesuren a una persona del grup i prenen nota a la llibreta de la modista/sastre

Temporització

1h, 15'

Proposta de treballs posteriors

- En finalitzar l'activitat es pot completar el "Quadern d'encàrrecs" que s'ha començat a treballar durant el taller.
- Entrar al catàleg del Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa i buscar els vestits que hi ha a l'exposició per conèixer el seu origen, característiques i cronologia (per a cicle superior).
- Indagar en l'àmbit familiar o proper si hi ha algun dels avantpassats dels infants que s'hagi dedicat a aquest ofici de modista, sastre o algun dels oficis relacionats. En cas

afirmatiu, demanar al familiar que vagi a classe i expliqui a l'alumnat la seva experiència.

- Entrar al web de l'Arxiu Municipal de Terrassa (per a cicle superior) (https://arxiunicipal.terrassa.cat/digital/1910/1910-01-01_3.pdf) i continuar indagant en el padró d'habitants de 1910, tot buscant:
 - Oficis que apareixen
 - Oficis de les dones
 - Oficis relacionats amb el sector tèxtil
 - Altres oficis relacionats amb la confecció de vestits.

Bibliografia

Casals- Valls, Laura (2012) Del treball anònim a l'etiqueta. Modistes i context social a la Catalunya del segle XIX. Generalitat de Catalunya.

Martí, C (1908) El Corte Parisièn. Sistema Martí. Barcelona.

Deslandres, Y (1976). El traje imagen del hombre. Tusquets editores. Barcelona.